

Sygn. akt I C 350/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 września 2015 roku

Sąd Rejonowy w Bartoszycach, I Wydział Cywilny

w składzie: Przewodniczący: SSR Ewa Kurasz

Protokolant: sekr. sąd. Elżbieta Starosta

po rozpoznaniu w dniu 23 września 2015 roku w Bartoszycach

sprawy z powództwa H. C.

przeciwko Skarbowi Państwa – Zakładowi Karnemu w K.

o zapłatę

I. **oddala powództwo;**

II. odstępuje od obciążenia powoda kosztami procesu.

Sygn. akt I C 350/14

UZASADNIENIE

Powód H. C. wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – Zakładu Karnego w K. kwoty 50.000 złotych.

W uzasadnieniu pozwu podał, że w pozwanym Zakładzie Karnym przebywał w okresie od (...)do (...) w pawilonie (...), celi numer (...). Na ścianach i suficie znajdowała się tam pleśń i unosił się odór. Okna były nieszczelne, do celi dostawały się deszcz i zimno. Brak było ciepłej wody, dobrej wentylacji. Łaźnia była brudna i brak było oddzielenia od innych osadzonych (pozew k. 2-3, 12-13).

W czasie przesłuchania w charakterze strony powód podniósł kolejne zarzuty dotyczące warunków odbywania kary w Zakładzie Karnym w K.. Oświadczył, że kąpieliki sanitarne nie były właściwie oddzielone od reszty celi. Brak było bieżącej ciepłej wody, po pracy społecznej nie miał się jak umyć. W celi była jedna miska na 4 osoby do mycia się. Wskazał, że choruje na astmę i z uwagi na złe warunki bytowe jego stan zdrowia uległ pogorszeniu, praktycznie cały czas był przeziębiony, ale lekarz nie przepisywał mu właściwych leków. Kiedy przewieziono go do Zakładu Karnego w B., pluł (...) na posadzkę (protokół k. 119).

Pozwany Skarb Państwa – Zakład Karny w K. wniósł o oddalenie powództwa.

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew pełnomocnik pozwanego wskazał, że powód przebywał w Zakładzie Karnym w K.od (...)do (...)((...)). Powód przebywał w pawilonie(...), w celach numer (...)i (...).

Pozwany wskazał, że powód w czasie pobytu w Zakładzie Karnym w K. nie odbywał kary w warunkach tak zwanego „przeludnienia”. Nie wydano również decyzji w sprawie umieszczenia powoda w celi, której powierzchnia mieszkalna przypadająca na osadzonego byłaby mniejsza niż 3 m².

W okresie (...)roku sędzia penitencjarny Sądu Okręgowego w O.przeprowadził wizytację Zakładu Karnego w K.za okres (...)roku, który objął również okres osadzenia powoda i ocenił pozytywnie funkcjonowanie jednostki co do legalności

i prawidłowości przebiegu wykonywania kary pozbawienia wolności, jak też co do warunków bytowych. Stwierdził, iż prawa skazanych były w pełni przestrzegane.

Pełnomocnik pozwanego wskazał, że powód miał zapewnioną ciepłą kąpiel raz w tygodniu zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z 25 sierpnia 2003 roku w sprawie regulaminu organizacyjno – porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności. W kącie sanitarnym jest bieżąca zimna woda dostępna przez całą dobę. Pozwany nie jest zobligowany na podstawie żadnego przepisu do dostarczania do cel ciepłej wody, gdzie istnieje możliwość podgrzania wody przy pomocy grzałki bądź czajnika elektrycznego, które osadzeni mogą posiadać w celach. Powłoki malarskie są odnawiane w celach, w tym w kąciach sanitarnych, w przypadku zgłoszenia, że ich stan jest zły. Ewentualne wykwyty wilgoci oraz wszelkie usterki dotyczące stanu technicznego cel, w tym ścian, parkietu, okien, ich nieszczelności usuwa się na bieżąco. W porze zimowej są wydawane ścinki koców do uszczelniania okien. W celach zapewnia się w okresie zimowym temperaturę nie niższą niż 20° C. Jest ona w okresie grzewczym monitorowana na bieżąco podczas wizytacji cel, a także po zgłoszeniu niskiej temperatury w celach przez osadzonych. Grzejniki w celach w których powód odbywał karę były sprawne, w przypadku zapowietrzenia grzejnika lub instalacji centralnego ogrzewania na bieżąco przystępowano do ich odpowietrzenia. Każda cewa mieszkalna wyposażona jest w przewód wentylacyjny, który raz do roku poddawany jest przeglądowi. W celach zapewniono też właściwą wentylację – w trakcie kontroli przewodów kominowych nie stwierdzono nieprawidłowości. Ponadto osadzeni mają możliwość przewietrzenia celi poprzez swobodne otwarcie okna. Cele są wyposażone w sprzęt kwaterunkowy zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Cele mieszkalne są wizytowane przez dyrektorów zakładu karnego, wychowawcę, służbę zdrowia oraz sędziego penitencjarnego. W czasie wizytacji istnieje możliwość składania wniosków, próśb skarg. Powód nigdy nie skorzystał z tej możliwości. Nie składał również żadnych skarg na piśmie na warunki osadzenia w Zakładzie Karnym w K., jak również nie zgłaszał administracji zakładu zarzutów w kwestiach poruszanych w pozwie.

Łaźnie w Zakładzie Karnym w K. sprzątane są zgodnie z procedurą, która została określona przez służbę zdrowia. W pawilonie (...) łaźnia nie posiada wydzielonych kabin do kąpieli, posiada wyodrębnione pomieszczenie z wieszakami do przebierania oraz drugie pomieszczenie z prysznicami i kratkami przeciwpoślizgowymi do kąpieli. Obecnie łaźnie w pawilonie (...) oczekują na remont. W nowo wybudowanych lub remontowanych łaźniach stanowiska natryskowe powinny być oddzielone ściankami umożliwiając nieskrępowaną kąpiel osadzonych (§54 zarządzenia nr (...) Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 13.08.2010 roku). W okresie wcześniejszym nie istniały żadne regulacje obligujące jednostki penitencjarne do wydzielenia stanowisk prysznicowych w łaźniach. Natomiast łaźnie w pawilonach (...) po remoncie, posiadają wydzielone kabiny prysznicowe. Kąpiel osadzonych każdorazowo realizowana jest pod nadzorem funkcjonariusza Służby Więziennej, który dba o bezpieczeństwo osadzonych w trakcie kąpieli. Stan sanitarno – higieniczny cel mieszkalnych oraz łaźni sprawdzany jest dwa razy w miesiącu przez pielęgniarkę i wpisywany do tak zwanego „paszportu”. W trakcie tych kontroli podczas pobytu powoda nie stwierdzono uchybień w postaci pleśni na ścianach, nie przytwierdzonych klepek w podłodze oraz brudu w łaźni.

Według pełnomocnika pozwanego, powód w czasie pobytu w Zakładzie Karnym w K. był leczony zgodnie ze sztuką lekarską i zgłaszanymi dolegliwościami. Miał dostęp do opieki medycznej, w tym do lekarzy specjalistów. Główna choroba powoda - (...), związana jest z nałogowym paleniem papierosów. Powód był leczony na wskazaną chorobę podczas pobytu w Zakładzie Karnym w K., podawano mu leki wziewne – A.i B.. Podobne leczenie otrzymuje również obecnie w Zakładzie Karnym w B.. Badanie RTG klatki piersiowej oraz badania laboratoryjne krwi w Zakładzie Karnym w B., wykonane w związku ze zgłaszanym tam przez powoda (...), bezpośrednio po przybyciu z Zakładu Karnego w K., nie wykazały żadnej patologii ani pogorszenia stanu zdrowia powoda. Nie stwierdzono też u niego deklarowanego (...). Stan zdrowia powoda jest dobry i w czasie pobytu w Zakładzie Karnym w K. nie uległ on pogorszeniu (odpowiedź na pozew k. 54-57, pismo k. 146-148).

Sąd ustalił, co następuje:

Powód H. C. w Zakładzie Karnym w K. przebywał w okresie od (...) do (...), kiedy został przetransportowany do Zakładu Karnego w B., gdzie odbywa karę pozbawienia wolności do dnia dzisiejszego.

We wskazanym okresie powód odbywał karę na oddziałach i w celach mieszkalnych:

- od (...)do (...)oddział (...), cela (...) (8-

osobowa, o powierzchni 24,05 m²),

- od (...)do (...)na oddziale (...),

cela (...) (4-osobowa, o powierzchni 14,50 m²).

W czasie pobytu w Zakładzie Karnym w K. nie wydawano decyzji w sprawie osadzenia powoda w celach mieszkalnych, w których powierzchnia przypadająca na skazanego wynosi mniej niż 3 m².

(dowody: wyjaśnienia k. 60-61, 68;

zeznania świadków M. K. k. 90, P.

K. k. 90v, T. L. k. 162)

Skazanych rozmieszcza się w celach mieszkalnych niezależnie od deklarowanej przynależności do grup nieformalnych, w sposób zapewniający bezpieczeństwo osobiste i bezpieczeństwo zakładu karnego. Podczas pobytu w pawilonie (...) skazany nie zgłaszał wychowawcy problemów dotyczących rozmieszczenia w celi mieszkalnej z pozostałymi współosadzonymi.

(dowód: wyjaśnienia k. 61)

Cele są wyposażone w sprzęt kwaterunkowy sprawny technicznie, zgodnie z obowiązującymi przepisami. Każdy skazany ma zapewnione łóżko, taboret, a stół w celi jest dobierany do ilości osób w niej przebywających.

(dowody: wyjaśnienia k.63;

zeznania świadka P. K. k. 90v-91)

Powłoki malarskie są odnawiane w celach, w tym w kąciakach sanitarnych między innymi w przypadku zgłoszenia przez wychowawcę, oddziałowego, kwatermistrza oddziałowego lub skazanego, że ich stan jest zły. Wówczas cela poddawana jest przeglądowi i w razie potrzeby kwalifikowana do remontu. Ewentualne wykwity wilgoci są usuwane na bieżąco. Wszelkie usterki dotyczące stanu technicznego cel, w tym ścian, usuwane są na bieżąco.

(dowody: wyjaśnienia k.64;

zeznania świadków M. K. k.90v, P. K. k.90v-91)

Każda cela w Zakładzie Karnym w K.jest wyposażona w przynajmniej jedno okno trzyskrzydłowe, drewniane, starego typu. Nieszczelności okien występują z uwagi na starą konstrukcję okien. W porze zimowej osadzonym są wydawane ścinki koców do uszczelniania okien. Wszelkie usterki dotyczące wypaczonych okien, uszkodzonych zamków okiennych, zawiasów, przytrzymywaczy, usuwane są na bieżąco po otrzymaniu zgłoszenia. Wymiana okien drewnianych na okna z PCV została zgłoszona w latach ubiegłych do (...) Inspektoratu Służby Więziennej w O.jako zadanie inwestycyjne i związana jest z planowaną termomodernizacją pawilonów mieszkalnych.

(dowody: wyjaśnienia k.65;

zeznania świadka P. K. k. 90v-91)

W okresie grzewczym temperatura w celach mieszkalnych wynosi co najmniej 20° C. Jest ona na bieżąco monitorowana podczas wizytacji cel, a także po otrzymaniu zgłoszenia od osadzonych o niskiej temperaturze panującej w celi. Każda cela jest wyposażona w sprawne grzejniki, a w przypadku ich zapowietrzenia na bieżąco przystępuje się do usuwania awarii lub kontroli instalacji centralnego ogrzewania. Usterki dotyczące ogrzewania w okresie grzewczym są usuwane priorytetowo, nawet po godzinach pracy administracji zakładu karnego.

(dowody: wyjaśnienia k.65;

zeznania świadków M. K. k. 90v, P.

K. k. 91)

W każdej celi w Zakładzie Karnym w K. jest dostępna bieżąca zimna woda przez całą dobę. Z uwagi na brak ciepłej bieżącej wody w celi skazani mogą posiadać własne czajniki elektryczne oraz grzałki do jej podgrzania.

(dowody: wyjaśnienia k.65;

zeznania świadków M. K. k. 90, P.

K. k. 90v)

Powód miał zapewnioną ciepłą kąpiel raz w tygodniu zgodnie z obowiązującymi przepisami. Od (...)Zakład Karnym w K.zapewnia skazanym ciepłą kąpiel dwa razy w tygodniu. Cele są wyposażone również w miski plastikowe do mycia (1 miska na 4 osadzonych). Kąpiel osadzonych każdorazowo realizowana jest pod nadzorem funkcjonariusza Służby Więziennej, który dba o bezpieczeństwo osadzonych w trakcie kąpieli.

(dowody: wyjaśnienia k.62, 65, 149;

zeznania świadków M. K. k. 90, P.

K. k. 90v)

Łaźnie w Zakładzie Karnym w K.sprzątane są zgodnie z procedurą, która została określona przez służbę zdrowia. Do codziennego sprzątania łaźni używane są środki chemiczne o nazwach: M.(środek również do odkażania łaźni), B., C., a pięć dni w miesiącu S.. W pawilonie (...)łaźnia nie posiada wydzielonych kabin do kąpieli. Znajdują się tam wyodrębnione pomieszczenie z wieszakami do przebierania oraz drugie pomieszczenie z prysznicami i kratkami przeciwpoślizgowymi do kąpieli. Łaźnie w pawilonie (...)oczekują na remont. Natomiast łaźnie w pawilonach (...)po remoncie, posiadają wydzielone kabiny prysznicowe bez przesłony. Kabiny prysznicowe zostały wykonane w ramach remontów łaźni w latach(...). Łaźnia oddziałowa w pawilonie (...)została wyremontowana w (...)roku, w pawilonach (...)w (...)roku, w pawilonie (...)w (...)roku, w pawilonie (...)w (...) roku. Przed remontem wymienione łaźnie nie posiadały wydzielonych kabin i zasłonek.

(dowody: wyjaśnienia k.65;

zeznania świadka P. K. k. 91)

Stan sanitarno – higieniczny cel mieszkalnych oraz łaźni sprawdzany jest dwa razy w miesiącu przez pielęgniarkę i wpisywany do paszportu. W trakcie kontroli w czasie pobytu powoda w Zakładzie Karnym w K. nie stwierdzono uchybień w postaci pleśni na ścianach, nieprzytwierdzonych klepek w podłodze, ubytków w posadzce, brudu w łaźni.

Wszelkie usterki techniczne w celach mieszkalnych usuwane są na bieżąco. Skazani mają możliwość zgłoszenia wszelkich usterek w celach mieszkalnych oddziałowemu, który całodobowo pełni służbę oraz podczas wizytacji cel.

W pierwszej kolejności i niezwłocznie usuwane są awarie mogące stanowić zagrożenie dla życia i zdrowia oraz awarie instalacji i systemu ciepłowniczego w sezonie grzewczym.

Zakład Karny w K. ma podpisaną umowę z firmą (...) w O., która zajmuje się dezynfekcją, dezynsekcją i deratyzacją. Pracownik tej firmy przyjeżdża do ZK K. raz w miesiącu, a także na każde wezwanie, gdy zachodzi taka potrzeba.

(dowody: wyjaśnienia k.68, 149;

zeznania świadków P. K. k. 90v,

T. L. k. 162v)

Powód podczas pobytu w Zakładzie Karnym w K. posiadał dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej oraz do lekarza psychiatry i stomatologa. Po pobycie w Zakładzie Karnym w K. do kolejnej jednostki penitencjarnej – Zakładu Karnego w B. przybył w stanie zdrowia dobrym. Lekarzowi przyjmującemu zgłosił (...), które miało się pojawić w dniu transportu, ale przeprowadzone badania (badanie RTG klatki piersiowej oraz badania laboratoryjne krwi) nie wykazały żadnych nieprawidłowości.

Obecny stan zdrowia powoda jest również dobry. Powód nie choruje na astmę, lecz na (...) (...). Choroba ta powoduje dolegliwości typu kaszel i duszności, przebieg tej choroby u powoda jest łagodny. Nie wymagał on z tego powodu hospitalizacji. Jest to choroba w ponad 90 % związana z nałogowym paleniem papierosów i nim powodowana. Powód jest nałogowym palaczem. Powód był leczony na wskazaną chorobę podczas pobytu w Zakładzie Karnym w K., podawano mu leki wziewne – A.i B.. W czasie pobytu w Zakładzie Karnym w K. choroba ta nie uległa zaostrzeniu. Podobne leczenie powód otrzymuje również obecnie. Edukacja powoda odnośnie zaprzestania palenia papierosów celem poprawy stanu zdrowia okazała się bezskuteczna.

Z powodu przeziębienia powód do lekarza w Zakładzie Karnym w K. zgłosił się raz w czerwcu (...) roku, z uwagi na bóle gardła. W czasie badania lekarz stwierdził powiększone migdałki, powód otrzymał wtedy antybiotyk, nie zgłosił nieskuteczności otrzymanej kuracji i dalszych przeziębień.

(dowody: wyjaśnienia k.68, 150;

zeznania świadka T. L. k.162-162v,

książeczka zdrowia stanowiąca załącznik do akt sprawy)

Każda cela w Zakładzie Karnym w K. jest wyposażona w kącik sanitarny. Kącik w celi numer (...) na oddziale (...), gdzie przebywał powód, jest murowany i zamykany na drzwi przesuwne. Posiadał osobne oświetlenie, zapalane na czujnik ruchu i był wyposażony w muszlę klozetową oraz umywalkę.

(dowody: zeznania świadków M. K. k. 90, P.

K. k. 90v)

Osadzeni otrzymują do użytku przedmioty wyposażenia zgodnie z obowiązującymi normami należności. Do utrzymania porządku i czystości w celach zobowiązani są sami skazani. Zakład Karny w K. wydaje skazanym środki czystości i środki higieny. Środki higieny wydawane są raz w miesiącu, a osadzeni otrzymują według należności: mydło toaletowe - 100 g, nożyk do golenia - 1 sztukę, proszek do prania - 200 g, papier toaletowy - 1 rolkę. Jeżeli osadzony zgłosi taką potrzebę, to otrzyma dodatkowo: krem do golenia - 1 tubę, pastę do zębów – 1 tubę oraz szczoteczkę do zębów – 1 sztukę na okres 6 miesięcy. Koce wydawane są osadzonemu w trakcie przyjęcia do jednostki, całe i czyste. W wypadku zabrudzenia koca przez osadzonego, istnieje możliwość wymiany na cały i czysty koc.

Skazani otrzymują do użytku składniki wyposażenia czyste, całe i sprawne. Za rzeczy pobrane i właściwe ich użytkowanie pełną odpowiedzialność ponoszą osadzeni. Jeżeli jakiś składnik wymaga naprawy, to jest naprawiany i ponownie wydawany osadzonym.

(dowody: wyjaśnienie k.64-66;

zeznania świadków M. K. k. 90, P. K. k. 90v)

Przebywając w Zakładzie Karnym w K. powód nie był osadzony w celach, w których powierzchnia mieszkalna przypadająca na jednego osadzonego była mniejsza niż 3m².

(dowody: wyjaśnienia k. 61;

zeznania świadka M. K. k.90)

Każda cela w Zakładzie Karnym w K. posiada przewód wentylacyjny, który raz do roku poddawany jest przeglądowi. Ponadto skazani sami mogą wietrzyć cele poprzez swobodne otwarcie okna. W okresie (...)dokonywano okresowej kontroli przewodów kominowo – wentylacyjnych w pawilonie (...). W wyniku kontroli nie stwierdzono żadnych usterek. Stan techniczny przewodów był dobry, nadający się do dalszej bezpiecznej eksploatacji.

(dowody: wyjaśnienie k.64;

protokoły k.75-76;

zeznania świadków M. K. k. 90v, P.

K. k. 90v)

W czasie odbywania kary powód był traktowany zgodnie z obowiązującymi przepisami dotyczącymi odbywania kary pozbawienia wolności, na równi z innymi skazanymi, z poszanowaniem godności osobistej. Nie zgłaszał żadnych uwag i skarg dotyczących pobytu w Zakładzie Karnym w K. i warunków odbywania kary, w tym warunków bytowych oraz sposobu traktowania przez funkcjonariuszy Służby Więziennej.

(dowody: wyjaśnienia k.61-62, 67-68;

zeznania świadków M. K. k. 90, P.

K. k. 91)

Sąd zważył, co następuje:

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów z dokumentów w postaci pisemnych wyjaśnień (k. 60-68, 149-150), sprawozdania (k. 69-74), protokołów (k. 75-76) oraz książeczki zdrowia stanowiącej załącznik do akt sprawy. Dowody te są ze sobą zgodne, tworząc spójny obraz warunków odbywania kary przez powoda w Zakładzie Karnym w K.. Co do tych dokumentów w trakcie postępowania nie ujawniły się żadne okoliczności podważające ich autentyczność lub wiarygodność osób je sporządzających.

Ustalając stan faktyczny Sąd oparł się również na zeznaniach świadków M. K. (k. 90-90v), P. K. (k. 90v-91) i T. L. (k. 162-162v). Treść ich zeznań jest zgodna z dowodami z dokumentów, a składając zeznania potwierdzili oni autentyczność i treść sporządzonych przez siebie wcześniej pisemnych wyjaśnień. Ich zeznania dotyczyły przy tym spraw, z którymi zetknęli się służbowo, a świadkowie ci nie byli osobiście zainteresowani w wyniku postępowania.

Natomiast zeznaniom powoda (k. 119-119v) Sąd dał wiarę jedynie częściowo, a mianowicie o tyle, o ile są one zgodne z pozostałymi dowodami zgromadzonymi w sprawie. Zdaniem Sądu w zeznaniach powoda pojawia się tendencja

do przejawiania niedogodności związanych z pobytem w Zakładzie Karnym w K. oraz wyolbrzymiania swoich problemów zdrowotnych. Brak obiektywizmu w tym zakresie jest widoczny zwłaszcza w porównaniu z zeznaniami świadka T. L., który jako lekarz badał powoda bezpośrednio po przybyciu do Zakładu Karnego w B. i który zapamiętał, iż powód nie zgłaszał wówczas, że (...) miało miejsce w Zakładzie Karnym w K., lecz stwierdził, że pojawiło się w dniu transportu. Twierdzeń powoda o ciągłych przeziębieniach, ich nieprawidłowy leczeniu i spowodowanej nimi astmie nie potwierdza również treść zapisów w jego książeczce zdrowia. Podkreślić zwłaszcza trzeba, iż z samych wypowiedzi powoda wynika, iż w związku z pobytem w Zakładzie Karnym w K. nie poniósł on żadnej szkody, a jego obecny stan zdrowia jest dobry i pozwala na świadczenie nieodpłatnych prac porządkowych na rzecz jednostki penitencjarnej.

Powództwo wniesione w niniejszej sprawie nie było zasadne.

Powód dochodził zadośćuczynienia za krzywdę, jakiej doznał na skutek nieodpowiednich warunków odbywania kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w K., które według niego naruszały jego godność i były niezgodne z obowiązującymi przepisami prawa.

Zgodnie z art. 77 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 02 kwietnia 1997 roku (Dz. U. z 1997 roku, Nr 78, poz. 483 ze zm.), każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej, a ustawa nie może nikomu zamykać drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności lub praw. Realizacją tej normy konstytucyjnej na gruncie prawa cywilnego jest art. 417 § 1 k.c., zgodnie z którym za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa. Zgodnie z treścią tego przepisu, odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu władzy publicznej nie jest oparta na zasadzie winy, a do przyjęcia tej odpowiedzialności wystarczającym jest wykazanie bezprawności podjętego działania lub zaniechania.

Natomiast zgodnie z art. 23 k.c. dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. W myśl art. 24 § 1 k.c. ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Zasady te reguluje art. 448 k.c., według którego w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. Chociaż w chwili obecnej przyjmuje się, że niezbędną przesłanką zastosowania tego przepisu jest wina sprawcy szkody (krzywdy), to Sąd orzekający w sprawie podziela pogląd wskazujący, że z uwagi na treść art. 77 ust. 1 Konstytucji i art. 417 § 1 k.c., w przypadku odpowiedzialności Skarbu Państwa, zasada zawinienia zostaje wyłączona na rzecz obowiązującej w tym zakresie zasady bezprawności działania. Na gruncie konstrukcji ochrony dóbr osobistych w kodeksie cywilnym przyjmuje się przy tym domniemanie bezprawności działania naruszającego te dobra. Przekładając te zasady na realia procesowe trzeba wskazać, że w procesie o zasądzenie od organu władzy publicznej zadośćuczynienia za naruszenie dobra osobistego, powód (osoba, której dobro zostało naruszone), będzie musiała udowodnić naruszenie dobra i zaistnienie po jej stronie szkody niematerialnej (krzywdy) uzasadniającej przyznanie zadośćuczynienia, natomiast organ władzy publicznej będzie musiał wykazać, że jego działanie lub zaniechanie ewentualnie naruszające te dobra, było zgodne z prawem. Dodać przy tym należy, iż obecnie w orzecznictwie utrzymało się stanowisko, że prawo do godnego odbywania kary pozbawienia wolności jest prawem osobistym, zaliczającym się do otwartego katalogu dóbr osobistych z art. 24 k.c. (patrz przykładowo wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2010 roku, II CSK 486/09 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 05 lipca 2012 roku, IV CSK 603/11).

Na powyższe regulacje nakładają się normy prawa międzynarodowego, a w szczególności art. 3 konwencji rzymskiej o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z dnia 04 listopada 1950 roku (Dz. U. z 1993 roku, Nr 61, poz. 284 ze zm.), ustanawiający tak zwany zakaz tortur i stanowiący, że nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu. Na gruncie tego artykułu orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka stosuje tak zwane podejście kumulatywne, tj. przy ocenie, czy warunki przebywania w jednostkach penitencjarnych osiągnęły poziom nieludzkiego lub poniżającego traktowania, bierze pod uwagę łącznie wszystkie parametry; ocena minimalnego poziomu dolegliwości jest relatywna, tj. zależy od wszystkich okoliczności sprawy, w tym takich jak długość trwania traktowania, następstwa psychiczne i fizyczne oraz - w niektórych przypadkach - płeć, wiek i stan zdrowia ofiary (por. np. wyroki z dnia 6 marca 2001. r., nr 40907/98, Dougoz przeciw Grecji, z dnia 29 kwietnia 2003 r., nr 50390/99, McGlinchey przeciw Wielkiej Brytanii i z dnia 11 marca 2004 r., nr 40653/98, Iorgov przeciwko Bułgarii). Stosowanie podejścia kumulatywnego przyjęło się również orzecznictwie sądów polskich, w tym Sądu Najwyższego i podziela je Sąd orzekający w niniejszej sprawie (patrz m. in. 7 sędziów uchwała Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2011 roku, III CZP 25/11, OSNC z 2012 roku, Nr 2, poz. 15). Tak więc aby stwierdzić, czy w danej sprawie doszło do naruszenia prawa powoda do godnego odbywania kary pozbawienia wolności należy ocenić całokształt warunków panujących w zakładzie karnym, w którym przebywał, uwzględniający przy tym cechy powoda takie jak wiek i stan zdrowia oraz wpływ tych warunków na jego osobę. Należy przy tym zaznaczyć, że ocena dobra osobistego, a w konsekwencji także jego naruszenia powinna być dokonana według kryteriów obiektywnych. Granicę roszczeń służących ochronie dóbr osobistych wyznaczają nie subiektywne odczucia ze strony danego podmiotu, lecz ramy wytyczone przez obowiązujący porządek prawny. Natomiast ocena stopnia dolegliwości wynikającej z naruszenia dobra osobistego, doniosła dla ustalenia przesłanek przyznania zadośćuczynienia w postaci doznanej krzywdy i jej rozmiaru, ma z natury rzeczy charakter oceny in concreto (patrz uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2012 roku, II CSK 51/12).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy więc przede wszystkim zbadać, czy przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności odbywania kary przez powoda, warunki panujące w Zakładzie Karnym w K., naruszały one jego godność jako osoby ludzkiej.

Pozwany wykazał, iż powód nie dobywał kary w Zakładzie Karnym w K. w warunkach tak zwanego „przeludnienia”, a więc w warunkach, gdy na osadzonego przypada mniej niż 3 m² powierzchni celi. Zgodnie z art. 110 § 2 zd. 1 k.k.w. powierzchnia w celi mieszkalnej, przypadająca na skazanego, wynosi nie mniej niż 3 m². Przepis ten ustanawia minimalną normę, którą zakład karny jest obowiązany zapewnić skazanym w czasie odbywania kary pozbawienia wolności, z wyjątkiem sytuacji określonych w przepisach szczególnych. Trzeba bowiem pamiętać, iż powierzchnia ta jest pewnym minimum, poza którym przyjmuje się, że warunki odbywania kary mogą być i zazwyczaj są zbyt dolegliwe. Jej zapewnienie nie oznacza więc sytuacji komfortowej dla skazanych, a jedynie wypełnienie minimalnych wymogów, powodujących, że warunki odbywania kary uznaje się za nienaruszające godności osadzonych.

Przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe wykazało, że powód odbywał karę w celach, w których norma z art. 110 § 2 k.k.w. była zachowana.

Nie oznacza to jednak automatycznie, że warunki odbywania kary przez powoda były godne. Powód podniósł bowiem jeszcze inne zarzuty dotyczące warunków odbywania kary i również one podlegały badaniu Sądu w niniejszej sprawie.

Jak wynika ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego powód prawie cały okres pobytu w Zakładzie Karnym w K. był osadzony w celi, w której kącik sanitarny był całkowicie wyodrębniony z celi ścianami działowymi i posiadał drzwi przesuwne. W drugiej z cel wydzielenie kącika sanitarnego również zapewniało intymność, skoro nie było widać osoby korzystającej z niego (patrz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 05 lipca 2012 roku, IV CSK 603/11).

W celi dostępna była też bieżąca zimna woda przez całą dobę, zaś z obowiązujących przepisów prawa nie wynika, aby zakład karny miał obowiązek zapewnić osadzonym dostęp do ciepłej bieżącej wody. Jednakże z uwagi na brak ciepłej

wody, skazani dodatkowo mogli podgrzewać ją własnymi czajnikami lub grzałkach. W ocenie Sądu warunki te, chociaż zapewne mało komfortowe, to jednak nie naruszały godności skazanych.

Powodowi dostarczane były również podstawowe środki służące do utrzymywania higieny osobistej w postaci m.in. mydła toaletowego, nożyka do golenia, kremu do golenia. To obowiązkiem skazanych jest dbanie o czystość swoich rzeczy osobistych oraz higienę osobistą. Dostarczane są im w tym celu niezbędne środki, w postaci m.in. miski, proszku do prania. Ponadto w trakcie przyjęcia do jednostki osadzonym wydawane są całe i czyste koce. W wypadku zabrudzenia koca przez osadzonego, istnieje możliwość wymiany na cały i czysty koc.

Powód w czasie pobytu w Zakładzie Karnym w K. miał zapewnioną ciepłą kąpiel raz w tygodniu zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 roku w sprawie regulaminu organizacyjno – porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności, zaś od (...) Zakład Karny w K. zapewnia skazanym kąpiel dwa razy w tygodniu. Ponadto osadzeni mogą korzystać z dodatkowej łaźni dwa razy w tygodniu, zaś skazani pracujący mogą częściej korzystać z łaźni. Cele są wyposażone również m.in. w miski plastikowe do mycia (1 miska na 4 osadzonych), co umożliwia zachowanie codziennej higieny osobistej. Kąpiel osadzonych każdorazowo realizowana jest pod nadzorem funkcjonariusza Służby Więziennej, celem zapewnienia bezpieczeństwa osadzonych podczas kąpieli. W pozwie i swoich zeznaniach, chociaż powód wskazywał na teoretyczną możliwość naruszenia swojego bezpieczeństwa, to jednak nie wskazał, aby kiedykolwiek do takiej sytuacji co do jego osoby lub co do innej osoby w jego obecności doszło. Nie wskazywał też na konkretne przypadki, w których jego nietykalność cielesna byłaby zagrożona przez innych osadzonych w czasie kąpieli. Przeprowadzone postępowanie dowodowe nie wykazało też, aby takie zagrożenia lub naruszenia co do osoby własnej lub innych osadzonych zgłaszał funkcjonariuszom Służby Więziennej. Naruszenie dóbr osobistych powoda w tym zakresie również nie miało więc miejsca.

Jak wynika ze złożonych przez świadków wyjaśnień, łaźnie w Zakładzie Karnym w K. sprzątane są zgodnie z obowiązującą procedurą. Do codziennego sprzątania łaźni używane są dezynfekujące i odkażające środki chemiczne, utrzymujące stan sanitarno – higieniczny łaźni na właściwym poziomie. W pawilonie (...) (w którym przebywał powód) łaźnia nie posiada wydzielonych kabin do kąpieli, posiada wyodrębnione pomieszczenie z wieszakami do przebierania oraz drugie pomieszczenie z prysznicami i kratkami przeciwpoślizgowymi do kąpieli. W ocenie Sądu kąpiel w zbiorowej łaźni nie narusza co do zasady godności osobistej człowieka, a w kulturze europejskiej jest ona dodatkowo zwyczajowo przyjęta co do osób tej samej płci w obiektach użyteczności publicznej takiej jak baseny, łaźnie, szkoły czy ośrodki sportowe. Taki sposób kąpieli nie naruszał więc godności powoda jako osoby ludzkiej.

Stan sanitarno – higieniczny cel mieszkalnych oraz łaźni sprawdzany był w czasie pobytu powoda dwa razy w miesiącu przez pielęgniarkę i wpisywany do tak zwanego „paszportu”. Kontrola ta nie wykazała uchybień w postaci pleśni na ścianach, nieprzytwierdzonych klepek w podłodze, ubytków w posadzce oraz brudu w łaźni.

Zdaniem Sądu z przedstawionych przez pozwanego dowodów wynika też, że w Zakładzie Karnym w K. stan przewodów kominowo – wentylacyjnych był dobry. Ponadto skazani mieli możliwość samodzielnego wietrzenia celi poprzez swobodne otwarcie okna, które znajduje się w każdej celi i nie jest niczym przysłonięte. Z zeznań i wyjaśnień pracowników Zakładu Karnego w K. wynika, że w razie zgłoszenia przez osadzonych pojawienia się w celi wykwitów wilgoci lub pleśni są one usuwane na bieżąco. Jeśli nie jest to możliwe, cela jest remontowana.

W czasie pobytu powoda w Zakładzie Karnym w K. temperatura w celach była utrzymywana na poziomie nie niższym niż 20° C, co jest wystarczające do prawidłowe funkcjonowania w pomieszczeniach mieszkalnych. W okresie grzewczym temperatury w celach były i są na bieżąco monitorowane podczas wizytacji cel, a także po otrzymaniu zgłoszenia o niskiej temperaturze panującej w celi przez samych skazanych. Grzejniki w celach są sprawne, a w przypadku ich zapowietrzenia usterki te usuwa się na bieżąco. Są one przy tym traktowane priorytetowo. W okresie zimowym, z uwagi na niewielkie nieszczelności okien starego typu, skazani otrzymują ścinki koców do uszczelnienia szpar. Wszelkie większe usterki dotyczące wypaczonych okien, uszkodzonych zamków okiennych, zawiasów, przytrzymywaczy usuwane są na bieżąco po otrzymaniu zgłoszenia.

Cele w Zakładzie Karnym w K. posiadają sprawny technicznie, niezbędny do zaspokajania potrzeb podstawowej egzystencji sprzęt kwaterunkowy, w postaci łóżka, taboretu, stołu (w zależności od ilości osób przebywających w celi).

Wszelkie usterki techniczne co do stanu cel w czasie pobytu powoda były usuwane na bieżąco. Skazani mieli możliwość ich zgłoszenia oddziałowemu lub w czasie wizytacji. W pierwszej kolejności i niezwłocznie były usuwane awarie mogące stanowić zagrożenie dla życia i zdrowia oraz awarie instalacji i systemu ciepłowniczego w sezonie grzewczym. Zakład Karny w K. ma również podpisaną umowę z firmą, która zajmuje się dezynfekcją, dezynsekcją i deratyzacją, zaś stała kontrola w tym zakresie następuje raz w miesiącu, a w razie potrzeby częściej.

Zdaniem Sądu z przedstawionych przez pozwanego dowodów: książeczki zdrowia powoda, sporządzonych wyjaśnień, a zwłaszcza zeznań świadka - lekarza T. L. wynika, że powód miał zapewnioną w Zakładzie Karnym w K. również prawidłową opiekę medyczną. Oprócz podstawowej opieki zdrowotnej posiadał dostęp do lekarza psychiatry i stomatologa. Do Zakładu Karnego w B. powód przybył stanie ogólnym zdrowia dobrym, a przeprowadzone badania nie potwierdziły zgłaszanych dolegliwości. Powód nie choruje na astmę, lecz na (...) (...) i w zakresie tej choroby otrzymywał od lekarzy w Zakładzie Karnym w K. prawidłowe leki.

W związku z powyższym należało uznać, że opieka medyczna zapewniona powodowi w czasie pobytu w Zakładzie Karnym w K. była prawidłowa, a jego stan zdrowia nie uległ pogorszeniu. W zgromadzonym materiale dowodowym nie znalazły potwierdzenia jego twierdzenia o ciągłych przebiegniach i braku leczenia. Warunki lokalowe zapewnione powodowi były godne i nie spowodowały pogorszenia jego stanu zdrowia, a dolegliwości zdrowotne związane były ze nałogowym paleniem papierosów, a nie ze złymi warunkami odbywania kary.

Z oświadczeń zatrudnionych w Zakładzie Karnym w K. funkcjonariuszy wynika też, że nie traktowali oni powoda niehumanitarnie, bez poszanowania jego godności osobistej. Powód również podczas całego pobytu w Zakładzie Karnym w K. nie składał żadnych skarg i wniosków co do warunków odbywania kary.

Ponadto w Zakładzie Karnym w K. za okres pobytu powoda została przeprowadzona wizytacja przez sędziego penitencjarnego, który w sprawozdaniu z przeprowadzonej kontroli nie stwierdził żadnych uchybień i nieprawidłowości co do warunków bytowych oraz naruszenia obowiązujących przepisów prawa dotyczących funkcjonowania jednostki.

Podsumowując należy stwierdzić, iż pozwany zapewnił powodowi godne warunki odbywania kary. Nie zawsze były one komfortowe, jednak nie naruszały obowiązujących przepisów i nie przekraczały stopnia dolegliwości, który w obiektywnym odczuciu mógłby stanowić niehumanitarne traktowanie i naruszać godność powoda. Skoro więc prawo osobiste powoda, którym jest godne odbywanie kary pozbawienia wolności, nie zostało naruszone, nie przysługuje mu zadośćuczynienie w oparciu o art. 448 k.c. Trzeba przy tym wskazać, iż powód w pozwie ani zeznaniach nie wskazywał na ewentualną krzywdę jakiej miał doznać przez odbywanie kary w Zakładzie Karnym w K., ani w żaden sposób nie uzasadnił wysokości dochodzonego zadośćuczynienia.

Na marginesie należy jedynie wskazać, iż stwierdzenie naruszenia dobra osobistego nie zawsze skutkuje przyznaniem zadośćuczynienia, w okolicznościach konkretnej sprawy może ono bowiem być uznane za nienależne (patrz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2012 roku, I CSK 489/11). Podkreślić trzeba, że kara z istoty rzeczy musi być dolegliwa i powodować u ukaranego dyskomfort, a warunki jej odbywania nie powinny być na tyle dobre, aby ten dyskomfort równoważyć. W końcu należy wskazać, że warunki odbywania kary są pochodną stanu finansów państwa i kondycji materialnej społeczeństwa. Polska nie należy do krajów bogatych i nie jest możliwe, aby zapewniła skazanym warunki, które by wszystkich usatysfakcjonowały.

W niniejszej sprawie Sąd uznał, iż powód nie udowodnił, aby niedogodności związane z warunkami odbywania kary w Zakładzie Karnym w K. przekroczyły stopień dolegliwości pozwalający traktować je jako nadmierne i nieuzasadnione lub aby jego godność jako osoby ludzkiej została przez nie naruszona. Dlatego, na podstawie art. 448 k.c., jego powództwo uległo oddaleniu (punkt I wyroku).

O kosztach procesu orzeczono w oparciu o art. 102 k.p.c., zgodnie z którym, w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Sąd odstąpił od obciążania powoda kosztami procesu mając na względzie to, iż nie posiada żadnego majątku, a na skutek odbywania kary pozbawienia wolności jest pozbawiony możliwości świadczenia odpłatnie pracy i pozyskiwania dochodu (punkt II wyroku).